

ЕКООРІЄНТОВАНА ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

*Каленський Андрій, доктор педагогічних наук, професор,
Інститут професійної освіти НАПН України
e-mail: kaa_1959@ukr.net*

Анотація. Екологічну освіту можна представити як послідовність наступних компонентів, що відповідають певному рівню екологічної зрілості: від елементарних екологічних знань до формування екологічного мислення, що є основою розвинутого екологічного світогляду, який практично реалізується через екологічну етику і стає екологічною культурою особистості. Екоорієнтована професійна підготовка здобувача освіти передбачає знання: нормативно-правових актів у сфері екології, основ раціонального використання, відтворення і збереження природних ресурсів, способів збереження та захисту екології в професійній діяльності та в побуті і умінь: оцінювати стан довкілля, оволодіння правилами та нормами екологічної поведінки, дотримуватися екологічних норм у професійній діяльності та побуті, організовувати як особисту екологічну діяльність так і діяльність інших людей.

Ключові слова. екологічне мислення, екологічний світогляд, екологічна етика, екологічна культура.

Abstract. Environmental education can be represented as a sequence of the following components corresponding to a certain level of ecological maturity: from elementary ecological knowledge to the formation of ecological thinking, which is the basis of a developed ecological worldview, which is practically realized through ecological ethics and becomes an ecological culture of the individual. Eco-oriented professional training of the student requires knowledge of: regulatory and legal acts in the field of ecology, the basics of rational use, reproduction and conservation of natural resources, methods of preserving and protecting ecology in professional activities and in everyday life, and the ability to: assess the state of the environment, mastering the rules and norms of ecological behavior, to comply with environmental norms in professional activities and everyday life, to organize both personal environmental activities and the activities of other people.

Keywords. *ecological thinking, ecological outlook, ecological ethics, ecological culture.*

Постановка проблеми. Антропогенний вплив на природу, зумовлений практичною діяльністю людини призводить до порушення екологічної рівноваги, детермінуючи залежність інтенсивності екологічної кризи від екологічної культури соціуму. Особливо такий антропогенний вплив прискорився під час захисту нашої держави після повномасштабного російського вторгнення. За даними Міністерства екології України, лише внаслідок знищення

військової техніки на території нашої країни утворилося понад 700 тис. т. відходів, викинуто в атмосферу понад 71 тис. т. викидів. В результаті бойових дій забруднено майже 600 тисяч кв. метрів ґрунту, у водойми потрапило понад 1600 т. забруднюючих речовин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання особливостей осмислення екологічної освіти у проблемному полі формування екологічного світогляду та екологічної культури дістають висвітлення в наукових розвідках. Концептуальні засади екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній (професійно-технічній) освіті та концепцію розроблення та використання екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній (професійно-технічній) освіті розглянули в своїх роботах Герлянд Т.М., Каленський А.А., Нагаєв В.М. [1; 2], професійну (професійно-технічну) освіту України в контексті євроінтеграційних процесів, системи оцінювання якості професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу, застосування педагогічних технологій знаходимо в роботах Бородієнко О.В., Кравець, С.Г., Пуховської Л.П., Радкевич, В.О., Леу С.О. [3; 4; 5; 6; 10]. Проте проблеми екологічно орієнтованої освіти у цих роботах розкрито недостатньо детально.

Мета тез – розкрити аспекти екологізації професійної підготовки здобувачів освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Порухення природних процесів й екологічної рівноваги, неконтрольований вплив людської діяльності на природу носить глобальний характер й потребує виявлення екологічних пріоритетів подальшого соціокультурного розвитку. Проблема природного середовища на сьогодні є не тільки проблемою забезпечення матеріальними ресурсами, але й важливим фактором збереження умов життєзабезпечення населення планети, що потребує формування екологічної свідомості та екологічної культури як особистості, так і суспільства в цілому.

Екологічну освіту можна представити як послідовність наступних компонентів, що відповідають певному рівню екологічної зрілості: від елементарних екологічних знань до формування екологічного мислення, що є основою розвинутого екологічного світогляду, який практично реалізується через екологічну етику і стає екологічною культурою особистості.

Завданнями екологічної освіти мають бути:

- розвиток критичного мислення в розумінні захисту довкілля та усунення сучасних екологічних проблем;
- відродження кращих народних традицій любові до рідної природи та у бережному ставленні до довкілля;
- формування розуміння єдності всього живого й неживого в глобальній системі гармонійного співіснування та самообмеженості з метою подолання споживацького ставлення до природи;

- розвиток особистої відповідальності за стан довкілля, вміння прогнозувати та організувати як особисту екологічну діяльність так і діяльність інших людей;
- розвиток умінь щодо вирішення проблем довкілля та оволодіння правилами та нормами екологічної поведінки;
- формування глибокої поваги до власного здоров'я та його збереження;

Заклади освіти під час професійної підготовки здобувачів освіти покликані забезпечити оволодіння ними основами екологічної культури, а саме: знаннями про сутність екології як науки та її вплив на сфери практичної діяльності людини; усвідомленням первинності природи (всезагальний та об'єктивний характер природних закономірностей та необхідність їх дотримання людиною); розумінням щодо діалектичного характеру вливу розвитку суспільства та виробничих процесів на природу, сутність, причини та шляхи досягнення збалансованого екологічно безпечного розвитку; знаннями про свої екологічні права та обов'язки як громадян України; вміннями оцінювати стан довкілля, брати активну участь у практичних природоохоронних заходах.

Для гарантованої реалізації мети екологізації професійної підготовки здобувачів освіти, формування екологічних цінностей і підвищення рівня екологічної свідомості особистості, необхідно використовувати екоорієнтовані педагогічні технології, тобто, створені адекватно до потреб і можливостей особистості теоретично обґрунтовані освітні системи соціалізації, особистісного і професійного її розвитку і саморозвитку [7; 8].

Екоорієнтована технологія навчання – це система науково обґрунтованих дій та взаємодії елементів освітнього процесу, здійснення яких гарантує реалізацію поставлених цілей навчання, що спрямовані на досягнення гармонії у відносинах між людиною, суспільством і природою [9].

Висновки. Таким чином, екоорієнтована професійна підготовка здобувача освіти передбачає знання: нормативно-правових актів у сфері екології, основ раціонального використання, відтворення і збереження природних ресурсів, способів збереження та захисту екології в професійній діяльності та в побуті та умінь оцінювати стан довкілля, оволодіння правилами та нормами екологічної поведінки, дотримуватися екологічних норм у професійній діяльності та побуті, організувати як особисту екологічну діяльність так і діяльність інших людей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Каленський, А.А. (2022). Концептуальні засади екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній (професійно-технічній) освіті. *Вісник Глухівського національного педагогічного ун-ту ім. Олександра Довженка. Серія: педагогічні науки*, 48, 87 – 94.

2. Каленський, А.А., Герлянд, Т.М., & Нагаєв, В.М. (2022). Концепція розроблення та використання екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній (професійно-технічній) освіті. *Moderní aspekty vědy: XXIV. Díl mezinárodní kolektivní monografie/Mezinárodní Ekonomický Institut sro*, (24), 275 – 285.
3. Радкевич, В.О., Бородієнко, О.В., & Кравець, С.Г. (2021). Професійна (професійно-технічна) освіта України в контексті євроінтеграційних процесів (порівняльний аналіз). Київ: ТРОПЕА.
4. Радкевич, В.О., & Пуховська, Л. П. (2018). Системи оцінювання якості професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: монографія (В.О. Радкевич, О.В. Бородієнко, ред.). Житомир: «Полісся». Київ: ІПТО НАПН України.
5. Бородієнко, О.В. (2015). Метод експертної оцінки в моделюванні системи розвитку професійної компетентності керівників. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, (35), 35 – 38.
6. Радкевич, В.О., & Бородієнко, О.В. (2015). Коучинг як інноваційна педагогічна технологія. *Професійно-технічна освіта*, 2(67), 17 – 19.
7. Каленський, А.А., & Герлянд, Т.М. (2022). Принципи розроблення та застосування екоорієнтованих педагогічних технологій. *Вісник Глухівського національного педагогічного ун-ту ім. Олександра Довженка. Педагогічні науки*, 3(50), 233 – 238.
8. Каленський, А. А. (2017). Фахова передвища освіта: концептуальні засади стандартизації підготовки молодших спеціалістів. *Науковий НУБіП України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія*, (277), 101 – 105.
9. Гайдук О.В., Герлянд Т.М., Каленський А.А. & Пятничук Т.В. (2022) Розроблення й застосування екоорієнтованих педагогічних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, аграрної галузей та сфери ресторанного господарства: методичний посібник. Київ : ІПО НАПН України, 121 с.
10. Borodiyenko, O., Malykhina, Y., Kalenskyi, A., & Ishchenko, T. (2020). Economic, psychological and pedagogical preconditions of implementation of result-based management. *Financial and credit activity problems of theory and practice*, 2(33), 535 – 546.